

СИЛАБУС ДИСЦИПЛІНИ «ФІЛОСОФІЯ»

Рівень вищої освіти – перший (освітньо-науковий)
Спеціальність – 204 «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва»
Рік навчання 2, семестр 1,
Форма навчання денна
Кількість кредитів ЄКТС 4
Мова викладання українська

Лектор курсу

Максюта Микола Єгорович, д. філос. н., професор

Контактна інформація
лектора (e-mail)

Кафедра філософії та міжнародної комунікації,
корпус. 3, к. 125, тел. 5278150

e-mail maksuta@nubip.edu.ua

Сторінка курсу в eLearn

<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=2180>

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Мета дисципліни «Філософія» - надання знань з філософії як вищого теоретичного рівня світогляду, що віддзеркалює сутнісні характеристики буття людини, соціуму і природи та основні форми їх взаємодії, світоглядно-методологічна підготовка студентів, формування їх філософської культури, як теоретичного підґрунтя університетського рівня підготовки спеціалістів та актуалізація національної свідомості майбутньої суспільної еліти.

Завдання дисципліни: вивчення історії філософії та її органічної складової – історії української філософії, сприяння гуманізації освіти через засвоєння досягнень сучасної філософії, інформації про світ у цілому й ставлення людини до цього світу; вивчення комплексу принципів пізнання як загального методу пізнавальної діяльності; розвиток здібностей до логічного мислення, самостійного аналізу складних явищ суспільного життя, уміння пов'язувати загальнофілософські проблеми з розв'язанням завдань економічної теорії і практики.

СТРУКТУРА КУРСУ

Тема	Години (лекції/ семіна ри)	Результати навчання	Завдання	Оціню- вання
1. Філософія як навчальний предмет.	2/2	Визначення предмета філософії, його місця в ієрархії філософських знань. Розуміння функцій філософії. Світогляду, його структури, функцій історичних типів. Специфіки філософського знання: істотних ознак та класифікації дисциплін. Східної та західної традицій філософування: умов виникнення та особливостей існування. Основних етапів розвитку	Підготовка реферативної доповіді, аналітичної розвідки, словника основних термінів і понять теми (письмово, на вибір).	5

		філософського знання. Методології історико-філософського пізнання. Місця філософії в системі культури. Міфології як першого історичного типу світогляду та ін.	Опрацювання визначених темою питань та усна доповідь.	5
2. Історія філософії як дослідництво й освіта. Давньосхідна, Антична, Середньовічна й Новочасна філософії.	2/2	Розуміння та освоєння наступних проблем: Давньокитайська філософія та її школи. Зародження та історичний розвиток філософії Стародавньої Індії. Загальна характеристика античної філософії, проблема її періодизації. Натурфілософський етап розвитку давньогрецької філософії: проблема першопочатку (Фалес, Піфагор, Парменід, Геракліт) та взаємозв'язку руху та матерії (Емпедокл, Анаксагор, Демокріт). Класичний період давньогрецької філософії (софісти, Сократ). Антична класика у пошуках обґрунтування ідеального у філософських системах Платона й Арістотеля. Еллінізм як завершальний етап розвитку античної філософії (епікуреїзм, скептицизм, стоїцизм, неоплатонізм). Особливості християнського способу філософування (монотеїзм, теоцентризм, креаціонізм). Патристика: побудова універсальних систем християнського світогляду (Оріген, Августин Аврелій, Діонісій Ареопажіт). Схоластика: осягнення Бога засобами розуму (Ансельм Кентерберійський, Фома Аквінський). Проблема універсалій: номіналізм і реалізм. Інтерпретація вчення Арістотеля Фома Аквінським. Загальна характеристика періоду Відродження. Соціокультурний та світоглядний зміст Реформації. Протестантизм. Індивідуалізм та гуманізм. Основні риси філософії Відродження. Про відношення до античної філософської спадщини. Спроба послідовного визначення історико-філософського процесу. Романське і германське Відродження. Гуманістична спрямованість філософії доби Відродження (Данте Аліґ'єрі та Ф. Петрарка). Різновиди ренесансного пантеїзму (Н. Кузанський і Дж. Бруно).	Підготовка реферативної доповіді, аналітичної розвідки, словника основних термінів і понять теми (письмово, на вибір).	5
			Опрацювання визначених темою питань та усна доповідь.	5

		Утопічні проекти філософії Відродження (Т. Кампанелла та Т. Мор). Утилітаристична спрямованість ренесансної філософії (Л. Валла та Н. Макіавеллі). Беконівська програма реорганізації пізнання як висхідний пункт філософії Нового часу. Позиції класичного раціоналізму: дуалізм Р. Декарта, пантеїзм Б. Спінози, монадологія Г. Лейбніца. Різновиди новоєвропейського емпіризму (Т. Гоббс, Д. Локк). Формування просвітницького культу розуму в філософії XVII - XVIII ст. Світ як «механічна система» (Ф. Вольтер, Ж. Ламетрі). Просвітницьке тлумачення теорії суспільного договору. Внутрішня критика панлогізму Просвітництва (Ж.-Ж. Руссо, Г. Лессінг).		
3. Німецька класична і некласична філософія.	2/2	Загальна характеристика німецької класичної філософії. Докритичний і критичний періоди в творчості І. Канта. Філософська система та діалектичний метод Г. Гегеля. Критика німецького ідеалізму в філософській антропології Л. Фейєрбаха. Обґрунтування концепції «матеріалістичного розуміння історії» в філософії марксизму. Співвідношення науки і філософії: перша і друга хвиля розвитку позитивізму. Позараціональні виміри «життя» в філософії (А. Шопенгауера, Ф. Ніцше, А. Бергсона). Філософські трансформації аналітичної філософії. Проблема сутності й існування в екзистенціалізмі. Антропологія фрейдизму (З. Фрейд, К. Юнг, Е. Фромм). Герменевтика як онтологія розуміння. Основні етапи розвитку структуралізму. Філософія доби Постмодерну.	Підготовка реферативної доповіді, аналітичної розвідки, словника основних термінів і понять теми (письмово, на вибір). Опрацювання визначених темою питань та усна доповідь.	5 5
4. Вітчизняна філософська думка.	2/2	Поняття української філософії як типу духовної діяльності. Поняття «раціоналістичної» та «романтичної» концепцій розвитку національної української філософії. Християнські цінності – Істина, Добро, Краса і софійність філософування – присутні відмінності української філософської думки впродовж її історії. Філософська думка України періоду Київської Русі	Підготовка реферативної доповіді, аналітичної розвідки, словника основних термінів і понять теми (письмово, на вибір).	5

		та в духовній культурі XIII-XIV ст. Гуманістичні, реформаційні ідеї в українській філософії кінця XV-початку XVII ст. Джерела вивчення спадкоємцями духовно-культурної, філософської творчості попередників: літописи, життя святих, патерики, хроніки, Слова, Моління, Послання, полемічні твори українських та білоруських полемістів XVI-XVII ст. Християнські цінності – Істина, Добро, Краса і софійність філософування – присутні відмінності української філософської думки впродовж її історії. Філософська думка доби бароко. Григорій Сковорода як тип українського інтелігента. Проблематика Київської релігійно-філософської школи XIX ст.: співвідношення віри й розуму; місце, призначення філософії в духовному житті людини. Ідея вільного розвитку філософії П. Юркевича, оригінального мислителя світового рівня; зв'язок його філософії з давньоукраїнськими духовними традиціями. Християнський антропологізм – специфічна риса філософії П. Юркевича; його «вчення про серце» як осереддя людського духу. Поняття «серце» у філософії Г. Сковороди, у творчості діячів Києво-Могилянської академії і П. Юркевича. Академічна філософія України XIX-початку XX ст., український романтизм XIX ст. Сучасна історія української філософії – зміцнення змісту можливостей зманифестування софійності української філософії як визначального чинника національної духовно-культурної комунікації, поглиблення відкритості «технік філософування» як культивування відкритості суб'єктів історико-філософського процесу. Київська антрополого-екзистенціальна школа філософії академіка В.І. Шинкарука (др. пол. XX ст.).	Опрацювання визначених темою питань та усна доповідь.	5
5. Філософія буття і матерії та її всезагальні форми.	2/2	Місце категорії «буття» серед інших філософських категорій. Онтологія як вчення про буття. Концепції буття в історії	Підготовка реферативної доповіді, аналітичної	5

		філософії. Філософське розуміння світу як єдності об'єктивної дійсності і сутнісних сил. Філософській зміст категорії «буття» і проблема предметного самовизначення філософії. Поняття буття, його форми. Конкретизація «буття» за допомогою понять «сутність», «існування», «реальність», «дійсність». Співвідношення філософії і метафізики. Основні модальності буття (дійсність – можливість – необхідність, субстанція – атрибут – модус). Буття в його єдності й множинності (буття взагалі, наявне буття, існування, сутність). Вчення про категорії як онтологічні предикати (Платон, Арістотель, Фома Аквінський, І. Кант, Г. Гегель, М. Гайдеггер). Філософське поняття матерії. Природа та матерія. Форми буття матерії. Діалектика буття і небуття. Субстанціальна й реляційна концепції простору і часу. Філософсько-світоглядний смисл та значення онтології. Доля онтології наприкінці XX – на початку XXI століття у західній та вітчизняній філософській думці.	розвідки, словника основних термінів і понять теми (письмово, на вибір). Опрацювання визначених темою питань та усна доповідь.	5
6. Свідомість і пізнання як предмет філософії.	2/2	Проблеми свідомості. Філософська теорія свідомості як предмет феноменології. Духовність як прояви цілісності життєбуття людини, її структура. Історико-філософські рецепції феномена свідомості. Характеристика, структура, національно-культурні виміри та суспільно-історична зумовленість свідомості. Специфіка буття свідомості як ідеального. Творча активність свідомості (І. Кант, Й. Фіхте). Проблема «чистої свідомості» (Е. Гуссерль, Ж.-П. Сартр, М. Гайдеггер). Взаємодія свідомості й підсвідомого (Г. Лейбніц, А. Шопенгауер, Е. Гартман, З. Фрейд). Самосвідомість і рефлексія. Класичний і неklasичний типи інтроспекції. Свідомість і пам'ять. Пам'ять людини – «історія душі» (К. Ушинський). Свідомість і мова нації. Гносеологічне відношення: його структура, постсучасні	Підготовка реферативної доповіді, аналітичної розвідки, словника основних термінів і понять теми (письмово, на вибір). Опрацювання визначених темою питань та усна доповідь.	5

		трансформації. Феномен «тричленності» пізнавального відношення. Агностицизм: історичні типи, сучасні тенденції. Теорія істини і чинники критерія істинності знань як її центральна складова.		
7. Суспільство як система і процес: історія та постсучасні тенденції.	3/3	Сутність та специфіка соціального пізнання. Класичні та некласичні підходи до побудови соціальної реальності. Діалогічність природи вивчення соціальних наук. Лінійний і цивілізаційний підхід до періодизації суспільного розвитку. Соціальна філософія в системі філософського знання і в системі соціальних наук. Матеріалістична модель соціальної реальності. Позитивістська модель соціальної реальності. Концепція ідеальних типів М. Вебера. Уречевлення і відчуження в контексті людської діяльності. Інтерсуб'єктивність і соціальність досвіду людської діяльності. Суспільство в історії філософії. Системотворчі чинники, сфери життєдіяльності суспільства. Суспільство як суспільне виробництво. Матеріальне виробництво: поняття, значення. Суспільно-матеріальне виробництво. Економічна свідомість: поняття, чинник національного. Загальна характеристика доби постмодернізму. Виникнення поняття постмодернізму і сучасне соціально-філософське мислення. Глобалізація як соціально-філософська проблема. Україна в контексті сучасних глобальних процесів.	Підготовка реферативної доповіді, аналітичної розвідки, словника основних термінів і понять теми (письмово, на вибір). Опрацювання визначених темою питань та усна доповідь.	5 5
Всього				70
Екзамен			Теоретичні та тестові питання	30
Всього за 1 семестр				100

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

<i>Політика взаємодії:</i>	Курс передбачає індивідуальну та групову форми роботи; атмосфера у навчальному середовищі є дружньою, відкритою до творчості та дискусій.
<i>Політика щодо академічної доброчесності:</i>	При підготовці до семінарських занять (підготовці доповідей, написанні рефератів, повідомлень, оформленні презентацій та ін. індивідуальних дослідницьких завдань) не допустимо порушення академічної доброчесності (див. https://nubip.edu.ua/node/12654 «Положення про академічну доброчесність в НУБіП України»)
<i>Політика щодо відвідування:</i>	Відвідування навчальних занять є обов'язковим. Пропущені навчальні заняття повинні бути відпрацьовані на індивідуальних консультаціях за узгодженням із викладачем.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка (за національною шкалою) за результати складання екзамена
90-100	Відмінно
74-89	Добре
60-73	Задовільно
0-59	незадовільно